

РЕЦЕНЗИЯ

**по процедура на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“**

Дисертационен труд на тема: Устойчиво развитие на социалната сфера в селските райони на Република Казахстан

Професионално направление: 3.7.Администрация и управление

Докторска програма: „Икономика и управление“

Автор: Лаура Бокенчина

Научни ръководители: доц. д-р Мария Великова и доц. д-р Снежанка Овчарова

Рецензент: доц. д-р Кремена Андонова, съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ № 4 от 09.01.2018 г.

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на представени от докторанта дисертационен труд, автореферат и публикации.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд, разработен на руски език, е в обем от 195 страници (179 стр. основен текст) и се състои от въведение, три глави, заключение, списък на използваната литература и едно приложение. Съдържанието на главите е разпределено на отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени конкретни изводи. Основният текст съдържа 15 таблици и 18 графики. Списъкът на използваните литературни източници

включва 141 заглавия, от които: 123 научни публикации (от национални и чуждестранни автори) и 18 интернет източници.

Дисертацията представлява теоретико-практическо изследване на възможностите за подобряване на механизма за устойчиво развитие на социалната сфера в селските райони на Република Казахстан. Във връзка с това разработеният дисертационен труд се фокусира върху една актуална от научна и практическа гледна точка проблематика, отнасяща се основно до стратегическите направления за модернизация на развитието на селските райони на Република Казахстан.

Авторът познава в теоретико-методологичен план степента на разработване на изследователския проблем, доказателство за което са използваните добросъвестно и коректно гледни точки на редица учени. Същевременно докторантката е открила нерешените и ненапълно решените въпроси и на тази основа е определила кои от тях се заема да реши.

Може да се обобщи, че темата на дисертацията е сполучливо избрана. Тя е комплексна и сложна, за разработването ѝ са необходими добра теоретична подготовка и аналитични способности за извършване на научно изследване.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структурата на дисертацията е логически изградена и подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на защитата на авторовата теза и произтичащите от нея изследователски въпроси.

В увода се внася обосновка на мотивацията за избор на проблематиката, като се аргументира теоретическата и практическата значимост на проблемите за устойчиво развитие на социалната сфера в

селските райони. Дефинирани са необходимите за подобен тип разработки изследователски параметри – обект и предмет на изследване, основна цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи, ограничения, методи на изследване.

В първа глава „Устойчивото развитие на социалната сфера в селските райони – концептуална рамка“ е направено теоретично проучване на въпроси, свързани с научните изследвания за устойчивото развитие на социалната сфера в селските райони. На тази основа са дефинирани основни понятия, които имат отношение към разглежданата проблематика. Разкрити са същностни характеристики и принципи на устойчивото развитие на социалната сфера в селските райони, както и възможни механизми за тяхната реализация. Проследени са тенденции във функционирането на механизма за повишаване устойчивостта на социалната сфера в селските райони в международен аспект.

Във втора глава „Тенденции и проблеми на устойчивото развитие на социалната сфера в селските райони на Република Казахстан“ се анализира динамиката на социално-икономическа диференциация на селските райони в Република Казахстан. На основата на комплексен анализ на селските райони са открити потенциали и проблеми на устойчивото развитие на селските райони на Република Казахстан. От гледна точка на изискванията за разработване на стратегии и програми за устойчиво развитие на селските територии, селските райони в Казахстан са разграничени на три типа в зависимост от степента на социално-икономическо развитие.

Трета глава „Възможности за усъвършенстване механизмите за устойчиво развитие на социалната сфера в селските райони на Република Казахстан“ е с емпиричен характер. Проучват се стратегически и програмни документи за развитие на селските райони в Република

Казахстан. Предложен е усъвършенстван механизъм за реализация на основните насоки на диверсификацията за устойчиво развитие на социалната сфера в селскостопанските райони, който е апробиран в Жанааркински район в Карагандинска област на Република Казахстан.

Заключението е подходящ логически завършек на проведеното дисертационно изследване. Обобщени са получените резултати, които свидетелстват за научни нововъведения, както и за теоретичното и практическото значение на настоящата дисертация.

Може да се обобщи, че направените в дисертационното изследване изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с методологията в конкретната проблематика. Предложенията са обосновани, произтичат от анализа на съвременното състояние на изследвания проблем и са насочени към неговото решаване.

II. ОБОБЩЕНИЕ НА ПО-СЪЩЕСТВЕНИТЕ СИЛНИ СТРАНИ И РЕЗУЛТАТИ С ПРИНОСЕН ХАРАКТЕР НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. **Представени, анализирани и критично оценени** са теоретико-методологични концепции, свързани с устойчивото развитие на селските райони в Казахстан, като на тази база, в тяхната взаимна връзка и обусловеност, са **дефинирани и разграничени** ключови понятия в тази проблемна сфера.

2. **Изведени** са принципи на устойчивото развитие в социалната сфера на селските райони и са **обосновани** възможни механизми за тяхната реализация.

3. **Систематизирани** са фактори на устойчивост в социалната сфера на селските райони.

4. **Аргументирано** е разграничаването на три групи селски райони в областите на Казахстан, въз основа на разработената рейтингова оценка на потенциала за територията по метода на Дронова М.В.

5. **Установени** са научни доказателства по отношение на възможностите за устойчиво развитие на социалната сфера в селските райони на Казахстан чрез приложението на нови за Република Казахстан подходи при организиране процеса на разработка на програми в това направление.

6. **Разработен** е механизъм за диверсификация на производството в селските райони, обхващащ в система реда, съдържанието и взаимовръзките на процесите, процедурите, елементите и методите, организационното осигуряване и информационните потоци, насочени към повишаване на устойчивостта на развитие в селските териториални образувания.

7. **Проведено** е собствено изследване в Жанааркински район в Карагандинска област за апробация на предложния механизъм за реализация на основните насоки за диверсификация на устойчивото развитие на социалната сфера на селските територии на Казахстан.

8. **Синтезирани** са стратегически направления за модернизиране на управлението на процесите на устойчиво развитие на социалната сфера в селските райони на Република Казахстан.

В представения за защита дисертационен труд се съдържат научно-приложни резултати, които се отнасят до принос при обогатяване на съществуващи знания за начините за ефективно прилагане на нови подходи и механизми за устойчиво развитие на социалната сфера в селските райони на Република Казахстан. Посочените от докторанта приноси отразяват действително постигнати резултати в дисертационния труд.

III. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът, разработен на български език, изцяло съответства в структурно и съдържателно отношение на дисертационния труд. Спазени са всички изисквания по неговото оформление и са включени всички необходими атрибути.

По дисертационния труд са посочени 6 самостоятелни публикации, които представят съществени части от труда.

IV. БЕЛЕЖКИ, ПРЕПОРЪКИ И ВЪПРОСИ

Докторантката Лаура Бокенчина представя дисертация в специфична и дискуссионна област. Наред с откритите досега силни страни и резултати с приносен характер на дисертационния труд са налице и някои несъвършенства и слабости на разработката. Това ми дава основание да отправя конкретни препоръки и бележки с цел надграждане на постигнатото досега, а именно:

1. Намирам, че обектът на изследване се нуждае от по-прецизна формулировка, тъй като понастоящем буквално повтаря наименованието на дисертационния труд.

2. В методологията на изследването би следвало по-ясно да се обосноват както използваните методи, така и приложеният конкретен изследователски инструментариум по отношение на анализиранияте разностранни аспекти, засягащи комплексната проблематика на устойчивото развитие на селските райони.

3. От преосмисляне се нуждае формулировката на третата изследователска задача, която понастоящем е твърде амбициозна – представляваща сама по себе си дисертабилна тема.

4. В приложението към дисертационния труд освен образеца на анкета би могло по-подробно да се представят резултатите от проведеното проучване сред представители на Жанааркински район в Карагандинска област на Република Казахстан, на базата на което са направени изводите в подкрепа на апробирания механизъм за устойчивото развитие на социалната сфера на селските територии.

5. В библиографската справка е необходимо коректно да се цитират всички литературни източници, вкл. и електронните ресурси (не само интернет адрес, но и автор, наименование на използваните материали, дата на достъп).

Направените бележки не променят определено положителната ми оценка за съдържателния характер, обхвата, завършеността и наличието на приноси на докторския труд. Те имат смисъл на предложение за тяхното уточняване в бъдещите изследвания на кандидата.

Към докторантката може да бъде отправен следния **въпрос за дискусия**: Какво разбиране влагате в използваното от Вас понятие „интегрирани селскостопански организации“ (стр. 42 от автореферата)?

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният за защита докторски труд има характер на **завършено научно изследване**. С него авторът демонстрира убедително способност да допринася за решаването на сложни обществени проблемни въпроси. Получените резултати от дисертационния труд ми дават основание да приема, че същият **отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България**.

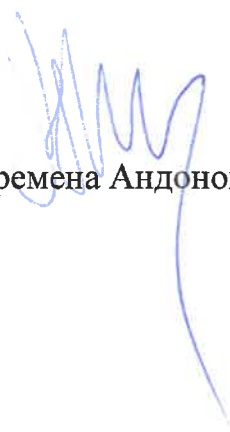
Предлагам на Уважаемото научно жури да даде образователната и научна степен „доктор” на Лаура Бокенчина, в професионално направление 3.7. „Администрация и управление”, по научна специалност “ Икономика и управление”.

22.01.2018 г.

гр. Варна

Рецензент:

(доц. д-р Кремена Андонова)

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long vertical stroke extending downwards.